

Poiščimo populacije genetsko čistih potočnih postrvi

Vmesno poročilo o projektu Genetska analiza ogroženosti avtohtone potočne postrvi (*Salmo trutta*) v Sloveniji in identifikacija njenih genetsko čistih virov

Od leta 2008 na Oddelku za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani skupaj z Zavodom za ribištvo izvajamo projekt Genetska analiza ogroženosti avtohtone potočne postrvi (*Salmo trutta*) v Sloveniji in identifikacija njenih genetsko čistih virov. Projekt financirata Javna agencija za raziskovalno dejavnost R Slovenije in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za obdobje treh let.

Temeljni namen projekta je preiskati čim več populacij potočnih postrvi v Sloveniji in na tak način najti lokacije, ki jih še naseljujejo genetsko čiste avtohtone potočne postrvi (postrvi, ki so naseljevale potoke pred vnosom neavtohtone atlantske linije potočne postrvi), ki naj bi jih pozneje uporabili kot izhodiščni material za ponovno naselitev avtohtone potočne postrvi v Sloveniji.

Doslej smo skupaj z ZZRS in ob pomoči nekaterih samoiniciativnih RD, ki so organizirale zbiranje vzorcev, uspeli preiskati skupno 1070 rib s 44 lokacij. Večina lokacij vzorčenja in rezultati opravljenih genetskih analiz so vneseni v spletno bazo podatkov, ki si jo je mogoče ogledati na http://www.balkan-trout.com/data_database.htm (uporabniško ime: don, geslo: x). Vzorce je zaenkrat potekalo predvsem v severozahodni, severni in osrednji Sloveniji.

Glede na preliminarne rezultate, opravljene v našem genetskem laboratoriju, smo med pregledanimi lokacijami našli samo štiri take, ki jih naseljujejo genetsko čiste avtohtone potočnice. Vse štiri omenjene lokacije niso bile nikoli poribljene in so od spodnjega toka ločene s pregrado, ki onemogoča prehod rib v zgornji tok. Vendar so vse izmed naštetih populacij zelo majhne, zaradi česar je zelo majhna tudi njihova genetska pestrost. Za potrebe ponovne naselitve avtohtone potočne postrvi na ravni Slovenije torej odkriti plemenski material ne zadostuje; premajhna genetska pestrost plemenskega materiala namreč

ogroža dolgoročno preživetje vrste, poleg tega pa bi bilo razširjanje lokalno specifičnih populacij po Sloveniji skrajno tvegano početje, saj bi nedvomno ogrozilo obstoj preostalih lokalnih populacij avtohtone potočnice.

Zato pozivamo vse zainteresirane RD (predvsem tiste, pri katerih vzorčenja še niso bila opravljena), naj se aktivno vključijo v iskanje genetsko

Divja lepota (foto N. Štern) ...

... in njena udomačena sorodnica (foto A. Snoj)

čistih potočnih postrvi v okviru svojih ribiških okolišev in tako pripomorejo k ohranjanju njenih avtohtonih populacij, hkrati pa si na tak način zagotovijo lasten vir plemenskega materiala. Tak plemenski material bo RD omogočil kakovosten in neoporečen vir rib za poribljavanje v njenem okolišu, poleg tega pa tudi samostojnost ter neodvisnost od spreminjajočih se razmer na trgu.

Prepričani smo, da je v Sloveniji še precej populacij z genetsko čistimi potočnimi postrvmi, le odkriti jih je treba. Glede na lastne izkušnje ugotavljamo, da je pri izbiri potencialnih lokacij z genetsko čisto potočnico smiselno pregledovati predvsem tiste odseke potokov,

1. za katere ni podatkov, da so bili kadarkoli poribljeni,

Manjši slap, ki je lahko zadostna ovira za selitev postrvi navzgor. (Foto G. Pustovrh)

2. ki so od spodnjega toka razmejeni s pregrado (slap, zajetje, elektra, ...), ki trajno preprečuje prehod rib iz spodnjega toka navzgor. Taka prepreka mora biti stara vsaj 30 let (vnašanje atlantske postrvi se je v Sloveniji začelo v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja),

3. ki so tako odročni, da od izvira do pregrade k potoku ne vodi nobena pot oz. da je vlaganje rib na takem odseku fizično težko izvedljivo,

4. kjer so si postrvi enakih velikosti podobne po zunanem videzu (npr. enotna oblika telesa, podobna razporejenost in zastopanost rdečih in/ali črnih pik, enotna barvna obroba plavuti itn. ...). Če so si postrvi iz določenega potoka že na videz zelo različne, je to precej zanesljivo znamenje, da populacija tudi genetsko ni enotna.

Pomembno je tudi prisluhniti mnenju lokalnih ribičev, ki v domačem okolju spremljajo ribe že desetletja, in so lahko dober vir informacij o nezabeleženih vlaganjih in morebitnih nahajališčih čistih potočnih postrvi.

Vse zainteresirane RD še enkrat vljudno vabimo k sodelovanju in jih hkrati obveščamo, da so zanje vse analize v okviru tega projekta brezplačne. Ker projekt prehaja v svojo zadnjo tretjino, vsem zainteresiranim predlagamo, naj nas čim prej pokličejo (tel. 01 721 79 12, 01 721 78 25, e-naslov: ales.snoj@bfro.uni-lj.si), da se bomo dogovorili o podrobnostih.

Aleš Snoj,
Gašper Pustovrh,
Klavdija Bogataj